

amely megalakulásakor feladataként tűzte ki a "másság" védelmét, azaz mindannyiunk azon jogainak védelmét, amelyek biztosítják minden személy sajátosságainak megőrzését, fejlesztését, a jogot ahhoz, hogy egy adott civilizációhoz és kultúrához tartozhasson, személyes véleményével, affinitásaival, illetve családjának hagyományaival összhangban.

Mindez nincs ellentétben azzal a feltétellel, hogy ugyanakkor annak az országnak, amelyben élünk adatott, lojális állampolgárai lehessünk. Románként, ebben a teremben azt kell mondanom, hogy itt kétszeresen "kisebbségi" vagyok, miután nem vagyok örmény és nem magyar kultúrkörben nőttem fel. A mondottak azonban nem gátolnak abban, hogy Önök között "otthon" érezzem magam és egyetértsek sok, eddig itt elhangzott véleménnyel, gondolattal.

Az országunkban élő roma közösség helyzetével foglalkozva *Smaranda Enache* asszony, a Pro Europa Liga társelnöke a 90-es évek elején "Mellettünk élő ismeretlenek" címmel szimpoziumot szervezett.

Ennek gondolatát használnám, amikor parafrázálom annak a szimpoziumnak a címét és Önöket is a közelünkben élő "ismeretlenek"-nek, sőt, mondhatnám, eddig számba sem vett társadalmi csoportnak tekintem.

A románok nagy többsége magyarnak tekinti Önöket, akik 1990 után arra ébredtek, hogy tulajdonképpen nem csak magyarok. Másrészt az itt élő magyarság kevésbé tanult, képzett és a történelmi tényeket nem ismerő rétege olyan elégedetleneknek tekinti Önöket, akik nem elégszenek meg azzal, hogy csupán magyarok. De íme, léteznek az országban olyan örmények, akik azt hangoztatják, hogy Önök nem is igazi, valódi örmények, mivel nem ismerik őseik nyelvét, és vallási hovatartozásuk is eltér az eredeti örmény vallástól.

Nos, elérkeztünk egy látszólag nagyon is ellentétes, kényes kérdés lényegéhez: ki örmény? Ki lehet örmény? Ki vallhatja magát örménynek?

Ez csupán néhány kérdés, melyeket különböző kulturális szinten lévő, esetleg különböző érdekekkel rendelkező személyek feltehetnek. De ez a kérdésfeltevés, ez a probléma nem új, hiszen Magyarországon is felmerült az a gondolat: ki lehet magyar? Ki tekinthető magyarnak?

Azok, akik már nem ismerik a magyar nyelvet, lehetnek-e magyarok?

Nemrég a Duna TV egyik adásában egy, a fiatal Petőfi Sándorral megesett történetet hallottam. Az 1840-es évek elején egy vele vitázó megkérdezte, hogyan lehet ő magyar költő? Hiszen az apja egy Petrovics nevű szerb korcsmáros. A költő azt felelte: "Valóban, az apámat Petrovicsnak hívják, szerb és korcsmáros, de az is éppen annyira igaz, hogy engem Petőfi Sándornak hívnak és magyar költő vagyok."

Talán éppen ez a valamikor valóban megtörtént eset ad megoldást a feltett kérdésekre, amelyeket az emberi jogokkal foglalkozó, számos nemzetközi dokumentum sem pontosít, nem értelmez. Sokan közülünk nem vagyunk képesek és nem is vagyunk hajlandók a "másság" elismerésére, annak a ténynek az elfogadására, hogy bár egyenlőek és hasonlóak vagyunk, de nem vagyunk azonosak.

Erdély multikulturális múltjának és jelenének gazdagításához az örmény közösség sokoldalúan hozzájárult: az Önök - magyar kultúrával rendelkező örmények, vagy örmény ősökkel is rendelkező magyarok, ahogyan ezt éppen meghatározni óhajtják - közössége jelentős költőket, írókat, művészeket, orvosokat, tanárokat, hazafiakat adott társadalmunknak. Olyan színfoltot jelentenek Erdély palettáján, amely nélkül a csodálatosan változatos erdélyi öszkép szegényebb, színtelenebb volna. Éppen az elmondottak miatt a Pro Európa Liga egyetért mindazon erőfeszítésekkel, melyek az Önök sajátosságainak megőrzését célozzák.

Maradjanak továbbra is azoknak és olyanoknak, amilyenek érzik és hiszik saját magukat, megőrizve őseik hitét, kitartását, következetességét, hajthatatlanságát, amelynek végülis sikerhez és eredményhez kell vezetnie.

Szamosújvár körül...Visszhangok

A magyarörmények szamosújvári konferenciájának Erdély-szerte nagyon pozitív visszhangja volt, olyannyira, hogy az azonnali híradások - rádió, írott sajtó (helyi és országos lapok), TV adások után december 14-én a Kolozsvári Rádió félórás külön műsorban foglalkozott e kettős identitást valló és vállaló

sajátos népcsoporttal különösen, és az örményekkel általában. Az összeállítást *Gergely Zsuzsa* készítette és a konferencia szünetében *László Tibor*, a rádió kiküldött tudósítója készítette.

Eckstein Kovács Péter kisebbségvédelmi miniszter azt hangsúlyozta, hogy Romániában több olyan nemzeti kisebbség is van, amelyik kettős identitású. Az erdélyi örmények nagy része magyarnak érzi magát, anyanyelve is magyar, de erős az eredettudatuk, s ez a két kultúrához való kapcsolódásuk igen tiszteletreméltó, hiszen ők két kultúrát féltenek, ápolnak, ami különlegesen értékessé teszi e közösséget, amely - mint e konferencia is bizonyítja - magas intellektuális színvonalával is kitűnik."

B. Kovács Júlia, az AÖmBT társelnöke így summázta a konferencia célját: össze kell hangolni a különböző, de azonos cél érdekében tevékenykedő civil szervezetek munkáját. Ha kórusban hallatjuk hangunkat, jobban meghallják, ha többen mozdítjuk a szekeret ugyanabba az irányba, el fog az indulni, ha mind ápoljuk a gyökereket, lombot fog az hajtani.

Sebesi Karen Attila az RMDSz egyházügyi és művelődésügyi alelnöke nagyon költőien "gyöngyszem"-nek nevezte örménységünket, amely ott moccan a génjeinkben és szervesen beépül magyarságunkba. A riporter ama kérdésére, hogy nincs-e kitéve egy kettős kisebbségi identitású román állampolgár kétszeres támadásnak, nem kettős-e a teher, ami rá nehezedik, S.K.A. nevetve válaszolta, hogy ez a kettős teher pozitív teher, s aki támadni akar, az mindenképpen támad, de bennünket talán ez a másság nemesebbé is tesz.

(bennünk moccan a gyöngyszem - vagy talán gyöngyházburok, amely védettebbé is tehet?! *Bálintné Kovács Júlia* megjegyzése).

Dr. Issekutz Sarolta a BÖKÖT és az EÖGYKE elnöke a saját és általában a magyarországi örmények különböző rétegeiről, azok beilleszkedéséről és identitástudatáról fejtette ki gondolatait, majd amikor a gondokról kérdezte a riporter, akkor sok megdöbbenő fejleményről, eseményről is beszámolt.

Jó volna már tiszta vizet önteni a pohárba - összegzett a riporter, s így gondoljuk mi magunk is.

Dr. Issekutz Sarolta mondandója azzal a pozitív közléssel zárult, hogy az örmények 1999-ben Brüsszelben megrendezett világtalálkozóján szenzációt keltett az EÖGYKE küldötteinek beszámolója, amelyből az "örmény világ" tudomására jutott, hogy Erdélyben él egy népcsoport, amelynek tagjai büszkék arra, hogy örmény génekkel is gazdagok. Ősei 350 évvel ezelőtt érkeztek a Kárpát-medence e tájaira, a nyelvet már hosszú generációk óta nem beszélik, vegyes házasságaik révén vérségileg kismértékben örmények. Azonban ragaszkodnak örmény identitásukhoz, hagyományaikhoz, s hordozzák magukon-magukban őseik vonásait, tulajdonságait, és meg szeretnék ismerni, szeretni, óvni, átörökíteni kultúrájukból azt, amit csak lehet.

A decemberi szép, tartalmas rádióműsorban riportalanyként utoljára *Jakobovits Miklós*, a Barabás Miklós Céh elnöke válaszolt a hozzá intézett kérdésekre. Felvázolta egy Erdélyi Örmény Képzőművészeti Múzeum létrehozásának lehetőségét, a meglévő értékek megmentésének sürgető szükségességét. Tartalmas és terjedelmes eszmefuttatását következő számunkban részletesen is közreadjuk és kommentáljuk.

Beszámolónkat most viszont *Gergely Zsuzsa* szavaival zárjuk

Két kultúra ápolása nehéz feladat, sokszor eggyel is nehezen birkózunk meg. Ez persze igény kérdése is. Az erdélyi magyarörményekben - örménymagyarokban megvan ez az igény. A konferencia is ezt bizonyítja.

B. Kovács Júlia
